

Raad voor Cultuur
Postbus 61243
2506 AE DEN HAAG

Uw brief van	Ons kenmerk DCE/03/6554	Contactpersoon	Zoetermeer
Onderwerp adviesaanvraag cultuureducatie		Doorkiesnummer	

Geachte Raad,

Hierbij verzoek ik u om mij advies uit te brengen over een aantal functies in de landelijke structuur voor cultuureducatie. Ter toelichting hierop het volgende.

In het kader van de Cultuurnota 2001-2004 is een aantal wijzigingen doorgevoerd in de landelijke ondersteuningsstructuur cultuureducatie. Zo is het voormalige LOKV omgevormd tot landelijk expertisecentrum cultuureducatie, Cultuurnetwerk Nederland. Bovendien is er onder de naam "De Kunstconnectie" een landelijke branchevereniging voor kunsteducatie en kunstparticipatie opgericht. Daarnaast is nog de voormalige Stichting kwaliteitsbewaking Amateurkunst en Kunsteducatie ondergebracht bij de Inspectie van het Onderwijs.

Aan deze veranderingen is een uitgebreid proces van heroverweging voorafgegaan. Mede op basis van het rapport van de Stuurgroep Westerhof en het advies van uw Raad van 26 oktober 1999 is mijn ambtsvoorganger gekomen met een voorstel voor een nieuwe landelijke structuur. Deze heeft hij toegelicht in zijn brieven aan de voorzitter van de Tweede Kamer van 23 november 1999 (K/KE1999/47511) en van 4 februari 2000 (K/KE/00/3300). Alle genoemde stukken heb ik als bijlagen aan deze brief toegevoegd.

Evaluatie kunsteducatie

Mede op basis van het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer van 9 mei 2000 heeft mijn ambtsvoorganger in de nota Cultuur als Confrontatie uiteindelijk besloten tot bovenstaande indeling. Hij heeft aangekondigd halverwege de Cultuurnotaperiode de ontwikkeling van de brancheorganisatie de Kunstconnectie, het expertisecentrum Cultuurnetwerk Nederland en de kwaliteitsbewaking bij de Onderwijsinspectie te willen evalueren. Hierbij leg ik u het verzoek voor om deze evaluatie uit te voeren. Mijn vraagstelling beperkt zich daarbij op dit moment tot de functies van De Kunstconnectie en het expertisecentrum. Met betrekking tot de kwaliteitsbewaking zal ik u later dit voorjaar om advies vragen over het wetsvoorstel dat ik in voorbereiding heb om het toezicht door de Inspectie van het Onderwijs op de kwaliteit in de sector cultuureducatie, alsmede de opleidingen voor kaderfuncties in de Amateurkunst door middel van een wijziging van de Wet op het Specifiek Cultuurbeleid wettelijk te verankeren.

In het reeds genoemde advies is uw Raad ook ingegaan op de ondersteuningsstructuur voor de erfgoededucatie. Eén van de conclusies luidde, dat - vanwege het ontwikkelingsstadium van erfgoededucatie - het Bureau Erfgoed Actueel nog vier jaar zou worden gehandhaafd, waarbij het zou toewerken naar afstemming en samenwerking met het landelijk expertisecentrum voor cultuureducatie. Deze conclusie heeft mijn ambtsvoorganger overgenomen. Mede met het oog op de voorbereiding van de Cultuurnotaperiode 2005-2008 wil ik in de nu voorgelegde adviesaanvraag de Raad ook verzoeken om een oordeel over het gewenste toekomstbeeld voor de landelijke structuur op het terrein van erfgoededucatie.

Voor wat betreft het te volgen tijdspad verzoek ik u ermee rekening te willen houden dat het in de bedoeling ligt uw bevindingen te gebruiken voor richtinggevende uitspraken in de zogenaamde Uitgangspuntenbrief ten behoeve van diezelfde Cultuurnota 2005-2008. Op basis hiervan kunnen de beleidsplannen van de betrokken instellingen worden ingevuld.

De Kunstconnectie en Cultuurnetwerk Nederland

De primaire drijfveer achter de genoemde veranderingen is de behoefte geweest aan een meer heldere taakafbakening tussen de genoemde organisaties en een sterkere sturing vanuit de behoeften uit het veld. Ik verzoek u om De Kunstconnectie en Cultuurnetwerk Nederland te evalueren op deze beide aspecten, en daarbij in elk geval een antwoord te formuleren op de volgende vragen:

Hoe beoordeelt de Raad de wijze waarop De Kunstconnectie invulling geeft aan haar rol als branchevereniging? Het gaat mij in het bijzonder om de aspecten: profilering van de sector, belangenbehartiging, interne informatie-uitwisseling/ platformfunctie en ondersteuning van de vakinhoudelijke en bedrijfsmatige ontwikkeling van haar leden.

Hoe beoordeelt de Raad de wijze waarop Cultuurnetwerk Nederland invulling geeft aan haar rol als expertisecentrum? Het gaat mij in het bijzonder om de aspecten informatie- en documentatiefunctie en de onderzoeksfunctie op het terrein van de cultuureducatie.

Hoe beoordeelt de Raad de taakafbakening, rolopvatting en onderlinge wisselwerking van beide organisaties?

Hoe beoordeelt de Raad de concrete dienstverlening aan het veld door de organisaties? Uitgangspunt bij de herinrichting is geweest dat beide organisaties hun draagvlak in de sector bewijzen. De Kunstconnectie verwerft thans een klein deel van haar inkomsten uit contributies van de leden, maar is daarnaast sterk afhankelijk van de cultuurnotasubsidie. Hoe oordeelt de Raad over de huidige verhouding tussen contributies en subsidie bij de Kunstconnectie en hoe kijkt de Raad aan tegen de toekomstige verhouding in financiering tussen taken die direct bekostigd dienen te worden uit contributies (bijvoorbeeld belangenbehartiging) en taken waarvoor subsidie aangevraagd zou kunnen worden (bijvoorbeeld op het terrein van ontwikkeling)?

Met betrekking tot Cultuurnetwerk Nederland was het uitgangspunt dat het draagvlak onder meer zou moeten blijken uit de mate waarin deze instelling opdrachten van derden zou weten te verwerven. Hoe beoordeelt de Raad de wijze waarop Cultuurnetwerk Nederland deze opdracht vervult? Is binnen de huidige constructie voldoende transparant welke kerntaken Cultuurnetwerk Nederland dient te vervullen op grond van haar Cultuurnotasubsidie en voor welke taken zij marktgericht kan opereren?

Ten slotte ben ik benieuwd naar het oordeel van de Raad over de vraag of er naast de institutionele voorzieningen (Cultuurnetwerk Nederland, De Kunstconnectie en de Inspectie voor het Onderwijs) nieuwe instrumenten nodig zijn om de ontwikkeling en innovatie in de sector cultuureducatie te bevorderen. Ik denk daarbij met name aan de wisselwerking met de wereld van zowel amateurkunst als onderwijs.

Erfgoededucatie

Het Bureau Erfgoed Actueel is in 1997 opgericht om het gebruik van cultureel erfgoed in het onderwijs te stimuleren. Het bureau informeert, stimuleert en ondersteunt derhalve aanvragers en aanbieders op het terrein van onderwijs en erfgoed. Bovendien adviseert het overheden over beleid en de culturele infrastructuur. Bij de herziening van de landelijke structuur in 1999 bleek voor de afstemming tussen onderwijs en erfgoedveld een apart bureau nog steeds wenselijk. Na ruim zes jaar is waardevolle expertise opgebouwd en veel bereikt, zowel in de richting van het onderwijs als bij de erfgoedinstellingen. Uit een recent verschenen rapport (Visies op de Toekomst, QRA Advies en Ontwikkeling, november 2002, zie bijlage) blijkt dat er bij diverse betrokkenen (docenten,

ambtenaren, schoolbegeleidingsdiensten, erfgoedinstellingen, erfgoedkoepels, rijksdiensten, fondsen en instellingen voor kunsteducatie) in ieder geval nog steeds de behoefte bestaat aan een duidelijke plek voor de volgende taken op het gebied van erfgoededucatie na 2004 zoals:

- informatie verzamelen en verspreiden;
- signaleren van ontwikkelingen;
- pr en communicatie;
- ambassadeursfunctie;
- stimuleren van netwerken;
- deskundigheidsbevordering;
- stimuleren van standaardisatie erfgoededucatieve producten;
- stimuleren kennisontwikkeling via pilots;
- advisering;
- onderzoek.

Het is de bedoeling dat deze taken na opheffing van Erfgoed Actueel elders worden ondergebracht. Het te bepalen model kan in mijn ogen alleen onder een aantal wezenlijke randvoorwaarden bestaan, om ervoor te zorgen dat ook in de toekomstige situatie de winst die Bureau Erfgoed Actueel heeft geboekt behouden blijft:

- De specifieke didactische benadering van erfgoededucatie blijft bestaan. Dus primair aandacht voor mens- en maatschappijvakken (geschiedenis, aardrijkskunde, economie, maatschappijleer), techniek en rekenen;
- De Directie Cultureel Erfgoed kan voldoende sturen door de koppeling met overig erfgoedbeleid;
- De banden met de erfgoedsector (erfgoedhuizen, rijksdiensten, koepels, instellingen) blijven voldoende gewaarborgd;
- De (decentrale) financiering is helder (en niet onnodig gekoppeld aan andere budgetten);
- Het 'merk' Erfgoed Actueel blijft bestaan.

In het advies van oktober 1999 heeft de Raad eerder gesteld dat het Bureau Erfgoed Actueel in de periode 2001-2004 moet toewerken naar afstemming en samenwerking met het landelijk expertisecentrum voor cultuureducatie. Hier sta ik volledig achter. Maar ook andere organisaties spelen binnen de landelijke structuur een rol.

Van de taken van Bureau Erfgoed Actueel wordt het beleidswerk gewaarborgd door terugkeer naar het departement, bij de projectgroep Cultuur en School. Het gaat dan om het signaleren en stimuleren van ontwikkelingen in en de koppeling tussen onderwijs- en cultuurbeleid (specifiek op het terrein van erfgoed). Het implementeren en distribueren van educatieve producten loopt via instellingen als provinciale erfgoedhuizen en steunfunctie-instellingen voor kunsteducatie in de grote steden. Bij het profiel van de erfgoedkoepels (NMV, DIVA, NCM en SNA, i.s.m. de Vereniging DEN) passen andere taken, zoals deskundigheidsbevordering en informatieverstrekking. Schoolbegeleidingsdiensten en andere organisaties op het gebied van onderwijsverzorging (o.a. SLO specialisten in leerprocessen) kunnen - samen met regionale en lokale organisaties op het terrein van erfgoed (o.a. erfgoedhuizen, musea, archiefdiensten) - feitelijke producten ontwikkelen.

Binnen de taken van Cultuurnetwerk Nederland als expertisecentrum passen het verzamelen en verspreiden van informatie, en onderzoekstaken. Maar waar het de structurele taken betreft die niet behoren tot die van een expertisecentrum voorzie ik ook een aantal hindernissen. Er blijft nog een aantal taken liggen, temeer daar Cultuurnetwerk Nederland aangeeft zich niet te richten op disciplinegerichte onderwerpen. Ik hecht sterk aan een disciplinegerichte aanpak bij erfgoededucatie om de volgende redenen:

-Erfgoededucatie is geen 'vak'; het is een 'didactiek', die inhoudelijk bijdraagt aan de verschillende vakken binnen het onderwijs. Alleen als betrokkenen dit beseffen, kan er sprake zijn van een vertaalslag van 'vraag' naar 'aanbod';

-Er wordt van de erfgoedsector veel gevraagd als het de aansluiting bij het onderwijs betreft. De sector dient zich daarom in een landelijke structuur te herkennen.

Graag verneem ik van u waar de Raad denkt dat de volgende taken ondergebracht dienen te worden:

- pr en communicatie;
- ambassadeursfunctie;
- stimuleren van netwerken;
- deskundigheidsbevordering;
- stimuleren van standaardisatie erfgoededucatieve producten;
- stimuleren kennisontwikkeling via pilots;
- advisering van onderwijs, erfgoedsector en intermediairs.

Specifiek wil ik u vragen te kijken naar de rol van Cultuurnetwerk Nederland:

-Is Cultuurnetwerk Nederland qua expertise en affiniteit op dit moment voldoende uitgerust om in zijn hoedanigheid als expertisecentrum een erfgoedrol te spelen?

-Zijn er daarnaast ook meer inhoudelijke erfgoedtaken die hier zouden kunnen worden ondergebracht?

-Is er in de erfgoedsector voldoende draagvlak voor een erfgoedrol van Cultuurnetwerk Nederland?

Ik wil de Raad vragen mij te adviseren over de opties voor de toekomst van de taken van Bureau Erfgoed Actueel en in het bijzonder over of en hoe de Raad denkt dat aan de door mij genoemde randvoorwaarden kan worden voldaan. Dit advies is uiteraard gekoppeld aan de evaluatie van de landelijke infrastructuur voor cultuureducatie. Indien de Raad van mening is dat bovengenoemde opties (vooralnog) afvallen, welke opties adviseert u dan ter nadere overweging?

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

(mr. drs. C.H.J. van Leeuwen)